

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv végrehajtásáról

(COM(2019) 190 final)

(2020/C 47/14)

Előadó: **Peter SCHMIDT**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2019.4.11.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 29. cikkének (1) bekezdése
Elnökségi határozat:	2019.3.19.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.10.1.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.10.31.
Plenáris ülés száma:	547.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	164/2/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv végrehajtásáról szóló jelentését és különösen annak elismerését, hogy az érdekelt felek bevonásának alapvető szerepe lesz a körforgásos gazdaságra való átállásban. Az EGSZB támogatja továbbá azokat az Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság megválasztott elnöke politikai iránymutatásaiban ⁽¹⁾ közölt terveket, amelyek egy európai zöld megállapodás létrehozásával és a körforgásos gazdaság új, konkrét ágazatokra – például a textil- és az építőiparra – koncentrált cselekvési tervére történő javaslattevével kapcsolatosak.

1.2. A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja (ECESP) egy olyan platform, amely azzal a céllal jött létre, hogy összefogja a körforgásos gazdaság közösségét Európában. 2017-ben az EGSZB és az Európai Bizottság közös kezdeményezéseként alakult meg a körforgásos gazdaságra vonatkozó csomagról szóló EGSZB-velemény ⁽²⁾ ajánlásai nyomán. Az intézmények partnersége kulcsfontosságú szerepet játszott a platform sikerében, és fontos, hogy ez a partnerség a körforgásos gazdaságra vonatkozó minden új cselekvési terv kapcsán folytatódjon és bővüljön annak biztosítása érdekében, hogy a civil társadalom szereplői álljanak az átmenet középpontjában.

1.3. Az EGSZB határozottan hisz abban, hogy a platform kulcsfontosságú szerepet tölt be az érdekelt felek részvételének biztosításában; ezt a szerepet a jövőben is el kell látnia, illetve azt tovább kell erősíteni. A körforgásos gazdaság holisztikus megközelítésének garantálása érdekében tovább kell fejleszteni a platformot, szem előtt tartva a más szakpolitikai területekkel (például energiaügy, éghajlatváltozás, szociálpolitika, polgári szerepvállalás, jólét, társadalmi integráció/befogadás, polgári/fogyasztói jogok és felelősségek) való, illetve a kormányzati szintek (európai, nemzeti, regionális és helyi szint) közötti kölcsönös kapcsolatokat. Azonosítani kell továbbá a körforgásos gazdaságra való átállás előtt álló akadályokat, különösen az olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint a textilipar, az élelmiszeripar, az építőipar, az elektronika és a (mikro-) műanyagok. Bizonyítékokat kell gyűjteni a munkahelyteremtés, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a költségmegtakarítás és az együttműködésen alapuló fogyasztási modellek előnyeiről.

⁽¹⁾ „Ambiciózusabb Unió: Programom Európa számára”.

⁽²⁾ HL C 264., 2016.7.20., 98. o.

1.4. A körforgásos gazdaság egyre nagyobb jelentőségének és többdimenziós jellegének tükrözése érdekében a következő ciklusban a platformot támogató koordinációs csoport tagjainak be kell vonniuk más fontos érdekcsoportok (például az ifjúság és a pénzügyi ágazat) képviselőit is, segíteniük kell a jövőre vonatkozó forgatókönyvek kidolgozását az ágazatok közötti összefonódások megerősítése érdekében, illetve gyakrabban kellene összeülniük és a platform nagyköveteiként kellene fellépniük a körforgásos gazdaság közösségén kívüli fórumokon is. A koordinációs csoport ezenkívül a jövőben a tájékozott politikaalkotás lehetővé tétele érdekében foglalkozhatna a körforgásos gazdaságon alapuló megoldások helyi szintű tesztelésének kísérleti fellépések és élő laboratóriumok révén történő támogatásával is. A koordinációs csoport, ahogyan eddig is, a jövőben is létfontosságú lesz a platform sikeréhez, ezért minden, a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv kapcsán konzultációt kell vele folytatni a szakpolitikai irányokról.

1.5. Az EGSZB kiemeli, hogy az inkluzivitás biztosítása érdekében a körforgásos gazdaságra történő átállást immár nemzeti, regionális és helyi szinten kell levezetni. Fontos, hogy a tevékenységek a helyi sajátosságokhoz igazodjanak és a helyi erősségekre építsenek.

1.6. A decentralizált megközelítés különösen hasznos lehet abban, hogy feltérképezzük, mivel járul hozzá a körforgásos gazdaság a polgárok jó életminőségéhez. A polgárok magatartása, motivációi és a körforgásos megoldások alkalmazásában előttük álló akadályok felmérésének támogatása érdekében az EGSZB javasolja egy polgári tanácsadói fórum létrehozását. Ez építhetne az ECESP koordinációs csoportjának tagjai kezdeményezésére létrejött fogyasztói tanácsadói és akciócsoportra és kiterjeszhetné annak munkáját, amely a fogyasztói és polgári szerepvállalás jobb megértésére és a valóban fontos körforgásos magatartásformák elterjedésének felgyorsítására irányul.

1.7. A finanszírozás már most is fontos szerepet játszik az átmenet lehetővé tételében. A körforgásos gazdaság további decentralizálása és a megoldások helyi szinthez történő igazítása érdekében a helyi pénzügyi intézmények számára lehetővé kell tenni, hogy jobban azonosuljanak a körforgásos gazdasággal – például az Európai Beruházási Bank „körforgásos város” programjának a „körforgásos falvakra” történő kiterjesztésének köszönhetően. A gazdaságnak a körforgásos gazdasági elvek felé történő elmozdításához javasolható még az is, hogy a héa mint gazdasági eszköz segítségével biztosítsák, hogy a termékek életciklusa újrafelhasználás és javítás révén meghosszabbításra kerüljön.

1.8. El kell ismerni a kiskereskedők fontos szerepét a termékek körforgásosabbá tételében; egy „körforgásos kiskereskedelmi munkacsoport” segíthet a körforgásos gazdaság elveinek az értéklánc mentén történő további integrálásában, ideértve a körforgásos magatartás kialakulásának lehetővé tételét is. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság a már létező kiskereskedelmi fórumon keresztül ösztönözze egy ilyen munkacsoport létrejöttét. A civil társadalmi szervezeteknek és a fenntartható magatartással/életmóddal foglalkozó szakértői szervezeteknek részt kell venniük ebben a folyamatban, hogy biztosítsák a polgári képviseletet és a körforgásos termeléssel és fogyasztással kapcsolatos integrált megközelítés alkalmazását.

1.9. A közbeszerzés kulcsfontosságú tényező lehet az átállás felgyorsításában. A körforgásos gazdaságból származó termékek, valamint az annak keretében végzett munkálatok és szolgáltatások szélesebb körben történő elterjesztése és a körforgásosság ösztönzése terén bennük rejlő potenciál kiaknázása érdekében fontos a körforgásos közbeszerzés intézményesítése, a releváns érdekelt felek kapacitásának és ismereteinek bővítése, a jogi egyértelműség biztosítása és a körforgásos közbeszerzés alkalmazásának támogatása. Nagyon hasznos lenne egy, a körforgásos közbeszerzésről szóló képzési program is. Eredményeket hozna egy, a körforgásos jelleget középpontba helyező, Európa-szerte megrendezendő és a piac elköteleződését növelő workshop-sorozat is. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a negatív környezeti hatások és a hulladékkepződés teljes életciklusban történő minimálisra csökkentése és ideális esetben elkerülése érdekében minden tagállamban legyenek kötelezőek az uniós irányelvekben már szereplő közbeszerzési környezetvédelmi minimumkövetelmények.

1.10. A körforgásos gazdaságra történő sikeres átálláshoz alapvető a fogyasztók tájékozottsága és szerepvállalása is. Egy, a körforgásos jelleget tanúsító címke bevezetése felgyorsítaná az átállást és támogatná a fogyasztókat abban, hogy fenntartható döntéseket hozzanak. A siker érdekében azonban ezt egy egész Európára kiterjedő kommunikációs kampánnyal is támogatni kell. A kapacitásépítés szintén kulcsfontosságú elem abban, hogy az érdekelt megértsék az EU körforgásos gazdaságra történő átállását és részesei legyenek annak.

2. A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv

2.1. Az Európa 2020 stratégia hangsúlyozza, hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés a versenyképesség és a termelékenység javításának és a fenntartható szociális piacgazdaság létrehozásának egyik módja. A körforgásos gazdaság megvalósítása kulcsfontosságú út e stratégia végrehajtásához, valamint az emberek és a bolygó jóllétének biztosításához. 2015-ben az Európai Bizottság közzétett egy a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet, hogy támogassa és ösztönözze Európában a lineáris gazdasági modelltől a körforgásos modellre történő átállást.

2.2. A cselekvési terv⁽³⁾ különböző értékláncokban végrehajtandó 54, például a termelésre, a fogyasztásra, a hulladékkezelésre és a másodlagos nyersanyagokra vonatkozó fellépésből álló nagyra törő programot vázolt fel. A cselekvési tervben az Európai Bizottság folyamatosan utal arra, hogy a körforgásos gazdasági modellre való áttérés lehetővé tétele érdekében be kell vonni az érdekelt feleket és együtt kell működni velük.

⁽³⁾ COM(2015) 614 final.

2.3. 2016-ban az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményt fogadott el a körforgásos gazdaságról szóló csomagról⁽⁴⁾. Ebben javasolta, hogy hozzanak létre egy olyan platformot, amelyen keresztül a körforgásos gazdaság közösségén belüli érdekelt felek kapcsolatba léphetnek egymással, hogy megosszák bevált gyakorlataikat, ismereteiket és tapasztalataikat. Az EGSZB és az Európai Bizottság közösen létrehozta a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformját (ECESP)⁽⁵⁾ – egy olyan virtuális teret, amely az érdekelt feleket az interneten, valamint egy éves szintű konferencián személyesen is összehozza. Ezt a platformot egy – az európai civil társadalmi szervezeteket képviselő 24 főből álló – koordinációs csoport támogatja, amelynek tagjai a platform „követeiként” tevékenykednek.

2.4. 2019-ben az Európai Bizottság jelentést⁽⁶⁾ fogadott el a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv végrehajtásáról, amelyben ismertette a terv főbb eredményeit és a jövőbeli kihívásokat. Ez a jelentés olyan témákat tárgyal, mint a körforgásos gazdaság kiépítése és az átmenet felgyorsítása. Ez utóbbi kapcsán az Európai Bizottság kifejezetten utal arra, hogy erős elkötelezettségre van szükség az érdekelt felek részéről. Az EGSZB megjegyzi, hogy a jelentés kísérődokumentumai (SWD(2019) 90/91/92) csak angol nyelven érhetőek el, ami tagállami szinten megnehezíti a megértést és a részvételt.

2.5. Az EGSZB üdvözli ezt a frissített jelentést és különösen annak elismerését, hogy az érdekelt felek bevonásának alapvető szerepe lesz a körforgásos gazdaságra való átállásban.

2.6. Az EGSZB megjegyzi, hogy a körforgásos gazdaságot az energiával és éghajlat-politikával kapcsolatos cselekvési tervekbe is be kellene építeni, a társadalmi dimenzióknak pedig nagyobb hangsúlyt kell kapnia ebben az összefüggésben.

2.7. Az EGSZB kiemeli, hogy a körforgásos gazdaság kereskedelemre kifejtett hatása szélesebb körű vizsgálatának részeként minden, az EU-ba befelé és onnan kifelé irányuló anyagáramlást teljeskörűen elemezni kell.

3. Az érdekelt bevonása a körforgásos gazdaságra vonatkozó jövőbeli cselekvési terv érdekében

3.1. A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja immár sikeres és ismert uniós szintű fórum, amelynek célja, hogy elősegítse az ágazatközi, több érdekelt fél részvételével zajló párbeszédet, valamint a körforgásos gazdasággal kapcsolatos témák széles körére vonatkozó bevált gyakorlatok, stratégiák és ismeretek megosztását.

3.2. Itt az ideje, hogy ezt a több érdekelt fél részvételén alapuló sikeres együttműködési formát regionális, nemzeti és helyi szinten is megvalósítsuk annak érdekében, hogy a pozitív hatások megsokszorozódjanak a tagállamokban és fokozódjon a polgári részvétel. Fontos, hogy a tevékenységek decentralizáltak legyenek, a helyi sajátosságokhoz igazodjanak és a helyi erősségekre építsenek. Az Európa-szerte létező különböző kultúrák és környezetek sokfélesége miatt az egyes országok számára más-más kiemelt területek és iparágak fontosak. Erre mutat rá az EGSZB által az Európában fellelhető, a körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiák és ütemtervek megvizsgálására és a szinergiák, valamint az együttműködés és a szövetségépítés lehetőségeinek azonosítására megrendelt tanulmány⁽⁷⁾ is.

3.3. A polgárok magatartása, motivációi és a körforgásos megoldások alkalmazásában előttük álló akadályok egyaránt kontextusfüggőek, ezért megnő a jelentősége annak, hogy könnyen lehessen sok decentralizált kísérletet folytatni a valóban fontos körforgásos magatartásformák jobb megértése és elterjedésük felgyorsítása érdekében. A kötelezettségvállalásoknak helyi szinten relevánsnak és cselekvésorientáltaknak kell lenniük, és figyelembe kell venniük a különböző országokban folytatott konkrét végrehajtási tevékenységeket, ezáltal kielégítve a helyi lakosság szükségleteit és fokozva annak jóllétét. Ezt és más, a polgárok magatartásával kapcsolatos stratégiákat a fogyasztói tanácsadói és akciócsoport jelenleg vizsgálja, és ezeket a vizsgálatokat ajánlatos még jobban kiterjeszteni.

3.4. Azáltal, hogy a körforgásos gazdasággal kapcsolatos helyi szintű tevékenységek sikerességét mérő szociális mutatókat is figyelembe vesz, a decentralizált megközelítés különösen hasznos lehet abban, hogy feltérképezzük a körforgásos gazdaság által a polgárok jó életminőségének elősegítésében betöltött szerepet. Példaként említhetőek az olyan szempontok, mint a társadalmi kapcsolatok és az integráció magasabb szintje a kezdeményezések megosztásának köszönhetően, vagy az az elégedettség, amely a termékek javításával kapcsolatos új készségek elsajátításából, illetve a saját ételkészítés megtermeléséből vagy a saját ruházat előállításából ered.

⁽⁴⁾ HL C 264., 2016.7.20., 98. o.

⁽⁵⁾ A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja.

⁽⁶⁾ COM(2019) 190 final.

⁽⁷⁾ „Circular economy strategies and roadmaps in Europe: Identifying synergies and the potential for cooperation and alliance building”, valamint az azt kísérő EGSZB-velemény „Szinergiák létrehozása a körforgásos gazdaság különböző ütemtervei között” címmel (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

3.5. Mindez megvalósulhat az érdekelt felek részvételével rendezett nemzeti, regionális vagy városi események⁽⁸⁾ formájában, amelyek a helyi jelentőségű problémákra összpontosítanak és megerősítik az érdekelt felek helyi szintű szerepvállalását. A legfontosabb szereplők a helyi kvv-k, a kormányok, a civil társadalmi szervezetek és különösen a fogyasztók lennének, akik az alábbi célokkal gyűlhetnek össze:

- a helyi szinten jelentős kihívások kezelése,
- annak meghatározása, hogy a körforgásos gazdaság miként járulhat hozzá a személyes jólléthez,
- annak feltárása, hogy a körforgásos gazdaság hogyan vezethet boldogsághoz és miként javíthatja az életminőséget,
- olyan választási lehetőségek teremtése, amelyek lehetővé teszik a polgárok számára, hogy fenntartható és körforgásos életmódot folytassanak,
- kapcsolatok kialakítása a helyi ügynökségekkel és a helyi infrastruktúrák használata (vagy beruházás újakba, ha még nincsenek),
- kapcsolatteremtési lehetőségek létrehozása a helyi problémák megoldása érdekében,
- a szakszervezetek motiválása a helyi alkalmazottak készségeinek fejlesztésére,
- olyan tanulási központok létrehozása, amelyek az események után is tovább működnek,
- az olyan, a körforgásos gazdaságra vonatkozó szabványosítási folyamatok megvitatása, mint amilyen az olaszországi „Prassi di Rif-erimento”⁽⁹⁾.

3.6. Az ilyen rendezvényeknek és platformoknak különösen nagy jelentőségük lesz azokban az országokban és régiókban, ahol kevés a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó tevékenység. A rendezvényeknek új körforgásos fellépéseket kell kiváltaniuk és elkötelezettséget kell teremteniük annak biztosítása érdekében, hogy az EU egész területén szélesebb körben megértsék és alkalmazzák a körforgásos gazdaságot. A körforgásos gazdaságra vonatkozó jövőbeli cselekvési terveknek az uniós stratégia sikeres végrehajtása és a jóllétnek az összes európai országban történő fokozása érdekében támogatniuk kell a helyi szereplőket és a helyi megoldásokat.

3.7. A körforgásos gazdaságra vonatkozó helyi megoldások ösztönzése és az ilyen gyakorlatok szélesebb körű alkalmazásának előmozdítása érdekében fontos a körforgásos gazdasággal kapcsolatos megismételhető projektek bemutatása és különböző környezetekben történő elterjesztése – például 100 körforgásos városrész, 100 körforgásos közösség, 100 körforgásos falu, 10 körforgásos campus és 10 körforgásos sziget.

3.8. A finanszírozás már most is fontos szerepet játszik az átmenet lehetővé tételében. A körforgásos gazdaság további decentralizálása és a megoldások helyi szinthez történő igazítása érdekében a helyi pénzügyi intézmények számára lehetővé kell tenni, hogy jobban azonosuljanak a körforgásos gazdasággal – a körforgásos elvek jobb megértésétől az átmenet termékekkel, szolgáltatásokkal és műveletekkel való hatékonyabb támogatásáig. Az Európai Beruházási Bank például felhasználhatná a már létező, nagyvárosokat célzó eszközeit, mint amilyen a „körforgásos város” program, és kiterjeszhetné azt a „körforgásos falvakra” is. A helyi bankok tevékenyebb szerepet vállalhatnak ebben a folyamatban. Tovább kellene vizsgálni az éghajlatváltozás és a körforgásos gazdaság finanszírozása közötti kölcsönös kapcsolatokat is.

3.9. A környezeti válságok rendszerszerűen összefonódnak az egyenlőtlenség és a migráció problémakörével, valamint a demokrácia válságával. Ezek a válságok többek között a pénzügyi kapitalizmus szerves részét képező óriási egyenlőtlenségből és a demokrácia folyamatos eróziójából erednek, és társadalmunk piaci alapúvá válása nyomán alakultak ki. E válságok közül egyik sem kezelhető elszigetelten, egy jól megtervezett körforgásos gazdaság pedig segíthet csökkenteni a gazdasági, környezeti és szociális rendszer sebezhetőségét is.

3.10. A rendszerszintű átmenet során kezelni kell az egyenlőtlenségből vagy a demokrácia eróziójából eredő válságokkal összefonódó társadalmi és környezeti kihívásokat is. Fontos, hogy ösztönözzük a párbeszédet a civil társadalmi szervezetekkel, hogy szembe-ítsük őket a körforgásos gazdaság lehetséges kockázataival és mélyebb problémáival, valamint hogy a méltányosabb/igazságos átmenet biztosítása érdekében kompetenssé tegyük az érintett civil társadalmi szervezeteket.

3.11. A körforgásos gazdaságra való áttérés megköveteli az érintett felektől, hogy új készségeket/képességeket fejlesszenek ki a körforgást előtérbe helyező gondolkodásmód és gyakorlatok kialakítása érdekében, az anyagi összetételek alaposabb ismeretétől kezdve az üzleti modellek és a társadalmi magatartás jobb megértéséig, különösen az olyan, kulcsfontosságú ágazatokban, mint a textilipar, az élelmiszeripar, az építőipar, az elektronika és a (mikro)műanyagok. Fontos a kulcsfontosságú érdekelt felek, például a vállalkozók, a gyártók, a kiskereskedők, a közbeszerzéssel foglalkozók és a polgárok körforgással kapcsolatos kompetenciáinak fejlesztése és javítása.

⁽⁸⁾ Mint amilyen az Európai Bizottság „Circular Economy – Virtuous Circle Tour” című rendezvénye.

⁽⁹⁾ Lásd: UNI.

3.12. Az átállás felgyorsítása érdekében támogatni kell a vállalkozókat, a gyártókat, a szakszervezeteket és a fogyasztókat az ikt-ra alapuló intelligens körforgásos gazdaság kialakításában. Ennek megvalósítására számos lehetőség kínálkozik, például az intelligens körforgásos gazdaság kompetenciaközpontjainak kifejlesztése, amelyeket az eszmezsere és a kapcsolatteremtés előmozdítása érdekében a helyi központokba lehetne integrálni, vagy egy, az ikt-ágazat jelentős érdekcsoportjainak részvételével működő munkacsoport létrehozása.

3.13. Meg kellene vizsgálni, hogy alkalmazható-e a hozzáadottérték-adó (hÉa) annak biztosítására, hogy a termékek életciklusa újrafelhasználás és javítás révén meghosszabbításra kerüljön. Számos uniós tagállam már tett erőfeszítéseket arra, hogy csökkentse a használt termékek és a javítási szolgáltatások héáját ⁽¹⁰⁾.

3.14. Lehetőség van a vállalkozások által már ismert, meglévő keretek alkalmazására is. Ilyenek például a környezetvédelmi ellenőrzési eszközök, mint a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS), az ISO által kidolgozott nemzetközi eszközök (pl. az ISO 14001 vagy a körforgásos gazdasággal kapcsolatosan nemsokára közzéteendő ISO/TC 323 szabvány), illetve a környezetvédelmi minimumkövetelmények (amelyeket uniós irányelvek határoznak meg, ám tagállami alkalmazásuk nem kötelező).

3.15. A kiskereskedők már most is fontos szerepet játszanak a termékek körforgásosabbá tételében, például a csomagolás mennyiségének csökkentése révén. A kiskereskedők jelentős befolyással lehetnek a fogyasztók életmódjára is: ők határozzák meg, hogy a fogyasztók mik közül választhatnak, befolyásolják, hogy a fogyasztók mit vásárolnak, sőt még azt is, hogy a termékeket hogyan használják és mihez kezdenek vele a használat után. A kiskereskedelmi fórumhoz hasonló körforgásos kiskereskedelmi munkacsoport segíthet a körforgásos gazdaság elveinek az értéklánc mentén történő további integrálásában, ideértve a körforgásos magatartás kialakulásának elősegítését is. Egy ilyen munkacsoportba be kellene vonni a magatartás megváltoztatását célul kitűző polgári szervezeteket és a fogyasztói szervezeteket, valamint a szakszervezeteket is.

3.16. A közbeszerzés kulcsfontosságú tényező az átállás felgyorsításában, és a körforgásos gazdaságról szóló cselekvési terv meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek megkönnyítik a körforgásos gazdaság elveinek a közbeszerzésbe való beépítését. Az első lépéseket már megtették, és ezekből levonták a tanulságokat. Viták folynak arról, hogy mit jelent a körforgásos közbeszerzés a gyakorlatban, és hogy milyen fontos szerepe lehet a körforgásos közbeszerzésnek a körforgásos gazdaság fejlődésének előmozdításában – például húzóerőként (a meglévő körforgásos megoldások piacának bővítése a vásárlóerővel), vagy akár potenciális hajtóerőként (pl. új megoldások közös létrehozása az ajánlatkérő szervek igényeinek kielégítésére). A körforgásos közbeszerzés szélesebb körben történő elterjesztése és az innováció ösztönzése terén benne rejlő potenciál kiaknázása érdekében fontos a körforgásos közbeszerzés intézményesítése, a releváns érdekelt felek kapacitásának és ismereteinek bővítése, a jogi egyértelműség biztosítása és a körforgásos közbeszerzésről szóló párbeszéd előmozdítása.

3.17. A körforgásos elveknek megfelelő életmód vagy magatartásváltozás kiegészítő mutató lehet a körforgásos gazdaságra való rendszerszintű áttérés méréséhez, és kimutathatja a körforgásos gazdaság infrastruktúrája, vállalatai és politikája által a polgárok szintjén kifejtett hatást. Számunkra, európai polgárok számára az a fontos, hogy eldönthessük, mit és hogyan használunk, javítunk és dobunk el ma, ahelyett, hogy arra gondolnánk, hogy mit és hogyan használunk, béreltünk, javítottunk és dobtunk el korábban. A városok szintjén létre kell hozni olyan eszközöket, mint amilyenek az „élő laboratóriumok”. Ezek valódi életterek, például háztartások, szervezetek vagy akár egész városrészek, amelyekben kialakítják a körforgásos megoldások és fellépések prototípusait, valós körülmények között tesztelik azokat, és az eredményeket beépítik a körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiákba. Az idő előtti elavulás kérdését határozottabban kell kezelni, amint azt az EGSZB „A fenntarthatóbb fogyasztásért: az ipari termékek élettartama és a fogyasztók tájékoztatása a bizalom visszaszerzése érdekében” című véleményében ajánlotta. Különösen fontolóra kellene venni a garanciális időszak legalább öt évre történő kiterjesztését. A fogyasztói tanácsadói és akciócsoport a vállalkozásokkal, nem kormányzati szervezetekkel és fogyasztói szervezetekkel együttműködve olyan megoldásokat és modelleket vizsgál, amelyek egész életre szóló garanciamodelleket ösztönöznek.

3.18. A körforgásos gazdaság kulcsfontosságú eszköz a fenntartható fejlődési célok és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság megvalósításához. A körforgásos gazdaságra való átállás felgyorsításához elő kell segíteni a párbeszédet és az eszmezsereket arról, hogy az érdekelt felek miként használhatják fel a körforgásos gazdaságot a fenntartható fejlődési célok vagy más releváns célkitűzések eléréséhez. Annak biztosítása érdekében, hogy a körforgásos és fenntartható gazdaság valamennyi érdekelt fél javát szolgálja, a meglévő keretek, például szakképzés révén támogatni kell a munkavállalókat, ezáltal biztosítva a meglévő és jövőbeli munkavállalók számára az átmenet alapjául szolgáló készségeket.

3.19. Fontos feltárni és bemutatni, hogy a körforgásos gazdaságot szolgáló innováció hogyan fokozhatja a versenyképességet egy fenntarthatóbb és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság létrejötte érdekében. Az egyetemeknek és a kutatóközpontoknak potenciális körforgásos innovációs központokká kell válniuk az innovációk kifejlesztése, tesztelése és terjesztése érdekében, ugyanis jó kutatási kapacitásuk van a körforgásos kihívások kezelésére. A problémamegoldáson alapuló tanulás és képzés értékes az egyetemi karriert építő jövőbeli innovátorok, vállalkozók és kutatók számára. A nagy népsűrűségű és erőforrásigényű egyetemek élő laboratóriumokként működhetnek, ahol a bevezetés előtt tesztelhetők a megoldások. Kísérleti projektekre van szükség a méretezhető körforgásos campusokkal kapcsolatos megközelítések és megoldások kifejlesztéséhez és bemutatásához, a körforgásos campusok hálózata pedig segíthet a tudáscsere további előmozdításában.

⁽¹⁰⁾ „Reduced taxation to support re-use and repair”.

3.20. Európa körforgásos gazdaságra való átállása – például kereskedelmi megállapodások révén – nemzetközi szinten is kétségkívül hatással lesz majd az érdekelt felekre. A körforgásos gazdaságra való áttérés érdekében folytatott innovációval Európa meghatározhatja a – változatos, és mind a vidéki, mind pedig a városi térségekben alkalmazható – mindenki számára előnyös, méltányosabb gazdaság világszintű normáit. Ehhez olyan helyi, regionális és nemzeti szintű megközelítésre van szükség, amely a civil társadalom érdekelt feleit bevonja az adott régió számára megfelelő (azaz a szegénység ellen fellépő, minőségi munkahelyeket és jobb életminőséget biztosító, az ökológiai határokon belül működő) körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiák létrehozásába, kidolgozásába, végrehajtásába és nyomon követésébe⁽¹¹⁾. Bevált gyakorlatnak tekinthető ebben a tekintetben a körforgásos gazdaságra vonatkozó ütemtervekkel kapcsolatos szlovén megközelítés. Az EGSZB arra ösztönzi a körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiák és ütemtervek kidolgozásában részt vevő döntéshozókat, hogy sajátítsák el ezt a megközelítést.

4. A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformjára (ECESP) háruló szerep

4.1. Az ECESP egy olyan platform, amely azzal a céllal jött létre, hogy összefogja a körforgásos gazdaság közösségét Európában. 2017-ben az EGSZB és az Európai Bizottság közös kezdeményezéseként alakult meg „Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv” témájában készült EGSZB-velemény⁽¹²⁾ ajánlásai nyomán. A platform célja, hogy megkönnyítse a civil társadalommal folytatott konzultációt, a nemzeti, regionális és ágazati hálózatok közötti együttműködést, valamint a szakértelem, az információk és a bevált gyakorlatok cseréjét. A platform titkársági feladatait az EGSZB látja el, biztosítva a híd szerepét a civil társadalom és a politikai döntéshozók között.

4.2. A platformot egy koordinációs csoport támogatja, amelynek 24 tagja olyan szakértő, akik Európa-szerte működő civil társadalmi szervezetek, vállalkozások és szakszervezetek képviselői közül kerülnek ki, illetve agytrösztöktől, kutatóközpontoktól és a körforgásos gazdaságban érdekelt állami szervektől érkeznek. Az érdekeltek e sokszínű csoportja a tagok helyi, regionális és nemzeti szintű fellépései és szerepei révén képviseli ezt az európai platformot. A fellépéseket az EGSZB és az Európai Bizottság a virtuális platformon⁽¹³⁾ keresztül sikeresen támogatja.

4.3. A koordinációs csoport irányítja a platform tevékenységét, ideértve a körforgásos gazdaság témájában (eddig három alkalommal) megrendezett éves európai konferencia második napjának témameghatározását is, tagjai pedig nagykövetékként tevékenykednek. A csoport hivatalosan évente egyszer ülésezik, és megbízatása 2020-ig tart. A csoport egy a részvételi szándék kifejezésére való felhívás alapján jött létre, feladatait pedig az EGSZB és az Európai Bizottság határozta meg. A jövőben a koordinációs csoport tagjainak rendszeresebben kellene találkozniuk és/vagy konkrét témákat kellene vizsgálniuk, illetve a körforgásos gazdaság közösségén kívül is nagykövetségi szerepet kell betölteniük.

4.4. Az intézmények partnersége kulcsfontosságú szerepet játszott a platform sikerében, és fontos, hogy ez a partnerség a körforgásos gazdaságra vonatkozó minden új cselekvési terv kapcsán folytatódjon és bővüljön annak biztosítása érdekében, hogy a civil társadalom szereplői álljanak az átmenet középpontjában.

4.5. A platform koordinációs csoportja tagállami szinten potenciális ismeret- és tapasztalatforrást biztosít, amit az európai intézményeknek – például az Európai Bizottságnak, az Európai Beruházási Banknak stb. – hasznosnak kell tekinteniük. Az ilyen ismereteket és tapasztalatokat a koordinációs csoport aktívabb bevonása és a vele való konzultáció fokozása révén kellene kihasználni. A koordinációs csoport részvétele, ahogyan eddig is, a jövőben is a platform sikerének szerves részét fogja képezni, és azt alapvető módon be kell építeni minden, a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervbe. A platform új mandátumának is tükröznie kell ezt, és azt kell célul kitűznie, hogy tovább fejlődjön az ilyen civil társadalmi szereplők által – például a fogyasztóvédelem, a pénzügy, a biogazdaság, az oktatás és az innováció terén – már eddig is betöltött szerep. A koordinációs csoporttal tehát konzultálni kell a körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervek szakpolitikai irányával kapcsolatban. Ebben az összefüggésben az EGSZB továbbra is betölti majd azt a kulcsfontosságú szerepét, amelynek keretében az érdekelt feleket bevonja a politikai döntéshozatali folyamatba.

4.6. Az EGSZB konszenzusereséssel és bevonással kapcsolatos szakértelme létfontosságú. Elismerésben és támogatásban részesül az EGSZB által végzett azon jelentős munka, amelynek keretében ellátja az ECESP titkársági feladatait és honlapot biztosít számára. Ez a rendszer létfontosságú volt az ECESP szélesebb körű sikerességéhez.

4.7. A platform honlapján rengeteg tudásem és bevált gyakorlat is található, aminek köszönhetően az ECESP a körforgásos gazdaság „virtuális egyablakos ügyintézési pontjának” szerepét töltheti be. Ezt az alapvető online eszközt továbbra is megfelelő intézményi támogatásban kell részesíteni, és biztosítani kell számára a növekedéshez szükséges teret és forrásokat, hogy nagyobb körben terjeszthesse el az innovatív megoldásokat és a kritikus tudást, és hozzáférhetővé tehesse a legfontosabb elérhetőségeket ahhoz, hogy felszabadulhasson az érdekcsoportokban rejlő potenciál az Európa-szerte megvalósítandó körforgásos átállás szolgálatában.

Kelt Brüsszelben, 2019. október 31-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽¹¹⁾ EGSZB-velemény: Szinergiák létrehozása a körforgásos gazdaság különböző ütemtervei között (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽¹²⁾ HL C 264., 2016.7.20., 98. o.

⁽¹³⁾ A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja.